

informatie uit het buitenland en Liesbeth Bakker voor de bijzondere film-avond.

Literatuur

- Bouma, H. & R. Witte. Een libel uit de oude doos. – NVL-Nieuwsbrief 1997 (1) nr 3: 3.
 CWNO, 1997. – NVL-Nieuwsbrief 1997 (1) nr 1: 5-7.
 Hermans, J.T. 1992. De libellen van de Nederlandse en Duitse Meinweg (Odonata). – Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.
 Knijf, G. De, 1995. Nog meer over de Vlaamse Ardennen en zijn populatie *Cordulegaster boltoni*. – *Gomphus* 1995 (11):10-13.
 Merritt, R., N.W. Moore & B.C. Eversham 1996. Atlas of the dragonflies of Britain and Ireland. – Centre for Ecology and Hydrology, Nature Environment Research Council, London.
 Michiels, N., A. Anselin, P. Goffart & M. van Mierlo 1986. Voorlopige verspreidingsatlas van de libellen (Odonata) en het Groothertogdom Luxemburg. – *Euglena* 5 (2) / *Gomphus* 3 (2): 1-36.
 Schorr, M., 1990. Grundlagen zu einem Artenhilfsprogramm Libellen der Bundesrepublik Deutschland. – Bilthoven.
 Uyvancq, J. Van, 1995. Een vergeten populatie van *Cordulegaster boltoni* in de Vlaamse Ardennen. – *Gomphus* 1995(11): 7-9.
 Wasscher, M. Th., 1996. Libellen in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Verkennende inventarisatie 1995. Stichting European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden, Gemeentewaterleidingduinen Amsterdam.
 Wasscher, M., R. Ketelaar, M. van der Weide, A. Stroo, V. Kalkman, N. Dingemanse, H. Ingberg & I. Tieleman 1995. Verspreidingsgegevens van de Nederlandse libellen. Samengesteld door NJN, JNM, NLO & EIS. – Bijlage Nieuwsbrief EIS-Nederland 23.

Wouter van Steenis
 W.vanSteenis@Natuurmonumenten.nl

Late waarneming van een Gewone oeverlibel *Orthetrum cancellatum*

Het jaar 1999 stond voor Vogelbescherming Nederland in het teken van het 100-jarig jubileum. Op 15 en 16 oktober was er een groots evenement voor de leden georganiseerd in het park Ecodrome te Zwolle.

Als lid van de KNNV vogelwerkgroep verleende ik mijn medewerking als excursieleider. Gezien de prachtige weersomstandigheden tijdens het weekeinde was dat absoluut geen onaangenaam tijdverdrijf. Hoewel het 's nachts licht vroom, liep de temperatuur overdag op in de richting van 16 graden. Op beschutte plekken zelfs tot een graad of 18. Er ontstond veel thermiek met als gevolg roofvogeltrek met ondermeer grote aantallen buizerds. Dankzij het fraaie weer waren er ook hier en daar nog actieve vlinders en libellen te bespeuren. Op het terrein van Ecodrome zijn flinke vijverpartijen aangelegd. Inmiddels hebben die zich aardig ontwikkeld met een weelderige oeverbegroeiing.

Op zaterdag 15 oktober nam ik daar een Gewone oeverlibel (*Orthetrum cancellatum*) waar. Onmiskenbaar vanwege het blauwberijpte achterlijf en de typische vlucht. Hij had zitten zonnen op de leuning van een bruggetje in de luwte van hoge lisdoddes. Aangezien de vliegtijd van deze soort loopt van begin juni tot half augustus (vroegste waarneming: 4 april en laatste: 26 september), kun je stellen dat het hier om een behoorlijk late waarneming gaat. De buitengewoon zonnige, warme nazomer en herfst

van dit jaar zullen voor veel libellensoorten tot wat langere vliegperiodes hebben geleid. Verder is het nooit uitgesloten dat zwervers uit zuidelijker streken ons in die periode nog weten te bereiken. Andere soorten die ik die dag waarnamen waren enkele exemplaren van de Steenrode heidelibel *Sympetrum vulgatum* en een Paardenbijter *Aeshna mixta*.

Evert Ruiter
 Cornelis Houtmanstraat 10
 8023 EA, Zwolle
 038 4550891

Een *Aeshna*'tje meer of minder.....

Tussen Zwolle en Dalfsen ligt landgoed De Horte. Het landhuis is al jaren in gebruik als kantoor van Landschap Overijssel. Bij het huis hoort een prachtige klassieke, door hoge beuken omsloten tuin.

Het geometrisch aangelegde padenstelsel heeft als middelpunt een kleine ronde vijver. Het wateroppervlak van dit vijvertje is bedekt met, deels ver boven het water uitstekende, waterleliebladeren. Voor libellen bepaald geen interessante plek. Toch vond een Blauwe glazenmaker-vrouwje dit vijvertje in de zomer van 1997 de uitgelezen plek om eens flink wat eitjes af te zetten. Op 29 juli 1999 verzamelde ik er 70 larvenhuidjes. Vanwege het gebrek aan stengels, takken, of stenen verkoos een groot aantal larven de mogelijkheid om via het gras van de schuin oplopende vijverkant het water te verlaten. De uitsluitende insecten vielen hulpeloos ten prooi aan vlaamse gaaïen, grote lijsters, egels, spitsmuizen.... Wie zal het zeggen? Het gras lag bezaaid met tientallen afgebeten vleugels, vaak netjes naast een exuvium. Een libellenslaching in een idyllisch oord. Gelukkig waren er ook heel wat libellen uitgeslopen op leliebladeren. Tussen al die *Aeshna cyanea*-huidjes bevond zich ook 1 huidje van een Bloedrode heidelibel *Sympetrum sanguineum*.

Zeventig larven in een vijvertje met een omtrek van 25 meter. Een lage waterstand, hooguit 80 centimeter diep en een aflopende kant. Als je uitgaat van een vijverbodem van ruwweg 20 meter in omtrek, dan praat je over een oppervlakte van 12,9m². Dat is ruim 5 libellenlarven per m². Hoeveel eitjes zet een vrouwtjeslibel af, hoeveel larven vreten elkaar of andere (*Sympetrum*)larven op, wat valt er überhaupt te vreten in een modderige vijverbodem tussen verrotte leliebladeren en andere drab? Enfin, minimaal zeventig larven zagen kans er te overleven, op te groeien en uit te sluipen. Als er nu uiteindelijk 30 of 40 als volgroeide libel hebben mogen rondvliegen, dan is dat nog altijd een mooie opbrengst voor zo'n kleine vijver.

Evert Ruiter

Laatste Nieuws

Een in september 1999 op een olie platform ten noordoosten van Engeland gevonden libel, lijkt een Amerikaanse *Pachydiplax longipennis* te zijn. K.-D. was diegene die de door Adrian Parr in een e-mail genoemde kenmerken in die richting vertaalde. De vondst zou dan terug te leiden te zijn naar de orkaan Floyd die van 7 tot 17 september langs de Amerikaanse Oostkust raasde. De *Brachytron*-redactie is op zoek naar een nieuwe redactielid die de vormgeving van Victor Mensing wil gaan overnemen. Gezocht wordt naar iemand die ervaren is met vormgeving, maar die ook toegang heeft tot goede apparatuur en die affiniteit heeft met libellen.